

FERENCVÁROS GYEREKEKNEK

Izápy-Tóth Nikoletta

Remsey Dávid
rajzaival

FERENCVÁROS TÉRKÉPE

KERÜLET A VÁROSBAN

Gondolkoztál már azon, milyen lehetett a kerület régen? Mikor épültek a házak? Mindig éltek itt emberek? Éppen erről csicseregtünk Trillával, amikor rátaláltunk dédapja régi naplójára. Ezt olvastuk az első lapokon:

Családunk Pest szabad királyi város közelében talált új otthonra, egy szép terebélyes fán a Duna közelében. Abban az időben még csak egy-két földszintes ház állt ezen a területen, melyet Ferenc külvárosként emlegettek. A kertekben lévő gyümölcsfákat gyakran meglátogattuk ebéidőben. Nemsokára a békés nyugalmat nagy építkezések zaja váltotta fel. Gyarak települtek ide, és lakóházak épültek emeletekkel. Pár évtized alatt családunk újabb nemzedékei nyüzsgő városban találták magukat.

14. o. Kiről kapta a kerület a nevét?

A névadó tiszteletére emléktábla is található a kerületben. Hol?

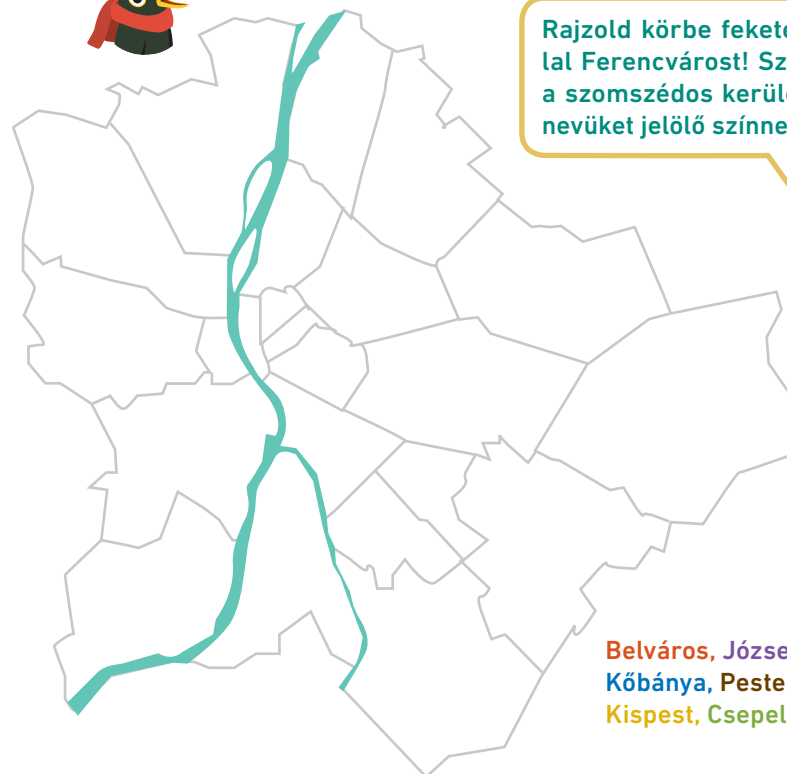
1873 novemberében egyesítették Pestet a Duna túloldalán fekvő Budával és Óbudával. Így jött létre Budapest. A környező települések Ferencvárossal együtt a nagy főváros részei lettek, és nevük mellé kaptak egy számot is.

Melyiket kapta Ferencváros?

Melyek azok a kerületek, amelyek Ferencvárossal egy időben váltak Budapest részévé? Sorolj fel párat!

Ha kíváncsi vagy az összes kerületre, megnézheted a függelékben.

Rajzold körbe fekete vonallal Ferencvárost! Színezd ki a szomszédos kerületeket a nevüket jelölő színnel!

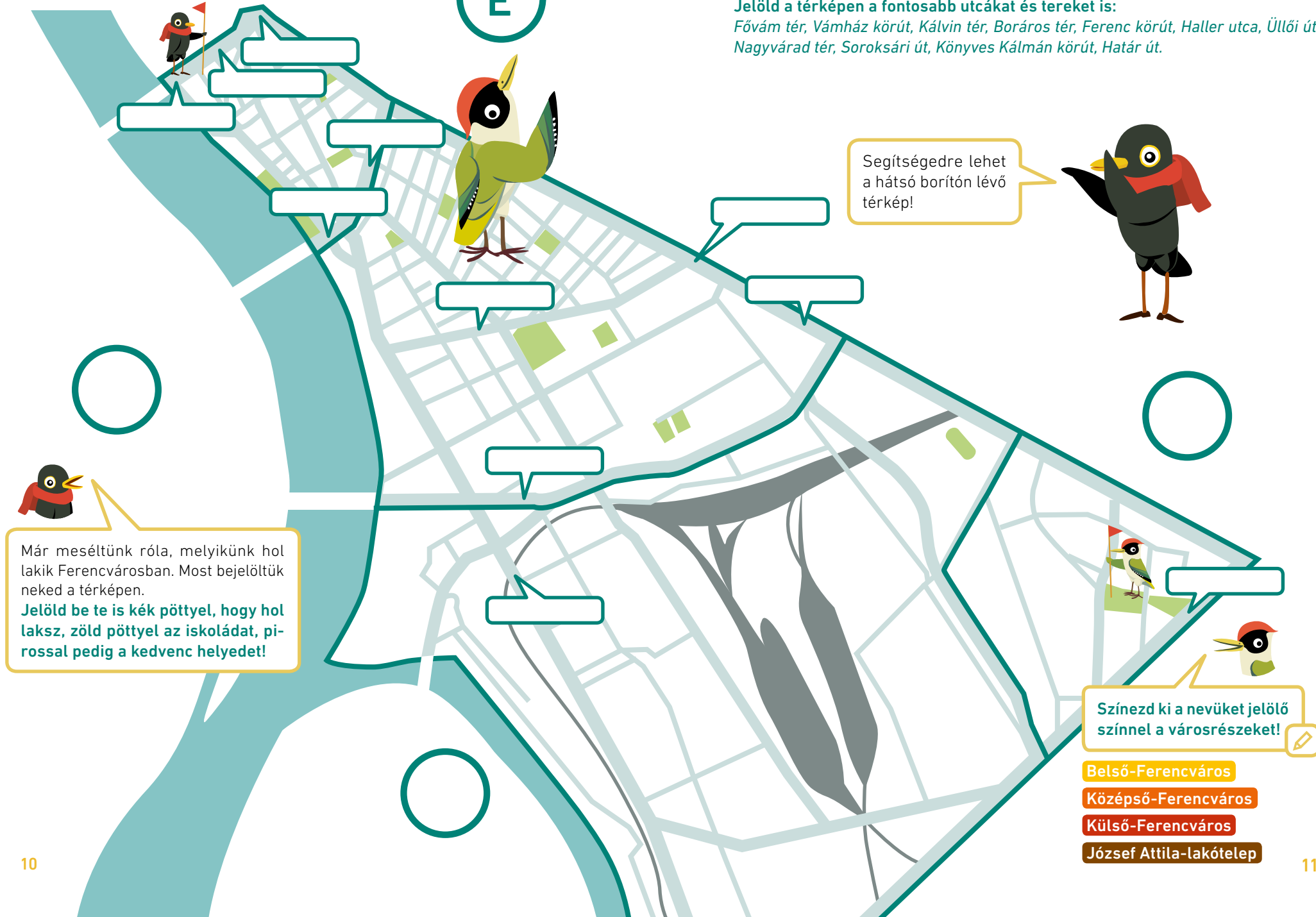
Belváros, Józsefváros,
Kőbánya, Pesterzsébet,
Kispest, Csepel

FERENCVÁROS RÉSZEI

Jelöld a térképen a fontosabb utcákat és tereket is:

Fővám tér, Vámház körút, Kálvin tér, Boráros tér, Ferenc körút, Haller utca, Üllői út, Nagyváradi tér, Soroksári út, Könyves Kálmán körút, Határ út.

Segítségedre lehet a hátsó borítón lévő térkép!

Már meséltünk róla, melyikünk hol lakik Ferencvárosban. Most bejelöltük neked a térképen.

Jelöld be te is kék pöttyel, hogy hol laksz, zöld pöttyel az iskoládat, pirossal pedig a kedvenc helyedet!

Színezd ki a nevüket jelölő színnel a városrészeket!

Belső-Ferencváros

Középső-Ferencváros

Külső-Ferencváros

József Attila-lakótelep

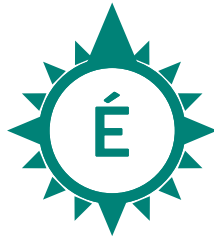
TÁJÉKOZÓDÁS A TÉRKÉPEN

A térképen az égtájak segítségével tájékozódunk. Négy fő égtáj van: észak (É), dél (D), kelet (K), nyugat (NY). Ma már a legtöbb térkép északra tájolt, ami azt jelenti, hogy az északi irány a térképlap teteje felé, a déli pedig a térképlap aljára mutat. **Írd fel az égtájakat az előző oldalon lévő térképre!**

Segít, ha követed a következő kis versikét: „Elöttem van észak, hátam mögött dél, balra a Nap nyugszik, jobbra pedig kél.”

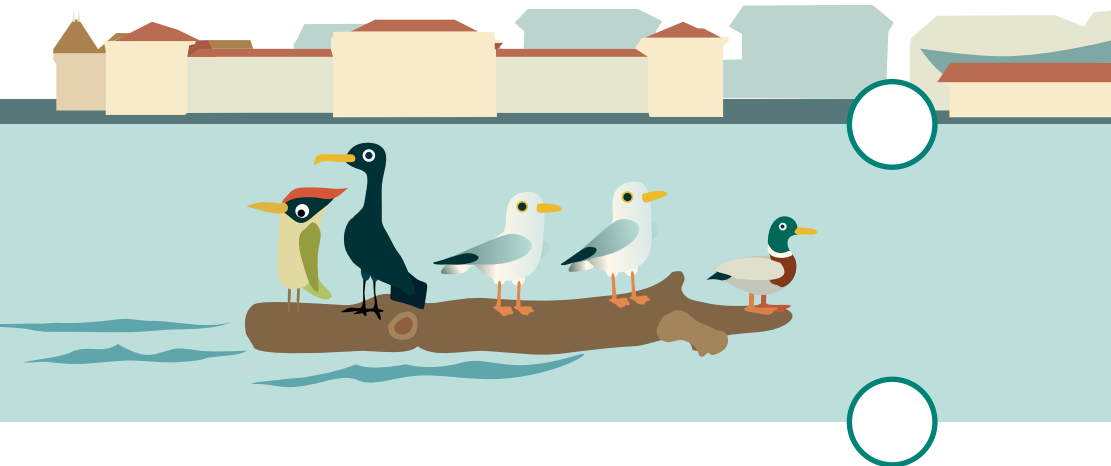
Vannak azonban olyan térképek, amelyeket nem a fenti szabály szerint szerkesztettek. Ez különösen igaz a régebbi térképekre. Ilyenkor minden esetben jelölik rajta az égtájakat. Mivel elsősorban az északi irányt emelik ki, azért ezt a jelet északjelnek nevezzük.

MIÉRT FONTOS TUDNUNK, MERRE FOLYIK A DUNA?

Jó, ha ismerjük az irányokat a térképen, de nem segítenek eldönteni, melyik egy folyó jobb vagy bal partja. Ehhez a folyó sodrásának irányát kell kideríteni. Keress a Dunán sodródó faágat, vagy dobj bele egy nagyobb falevelet, és nézd meg, merre halad! Fordulj abba az irányba, és a kezed megmutatja a helyes választ.

Írd a képre a Duna jobb és bal partját a megfelelő körbe!

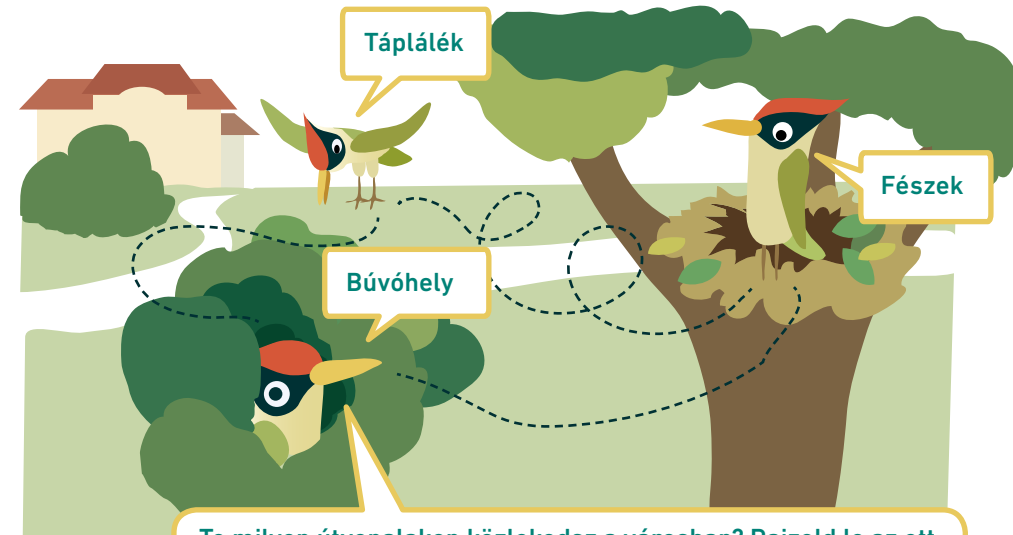

Ferencváros a Duna melyik partján fekszik?

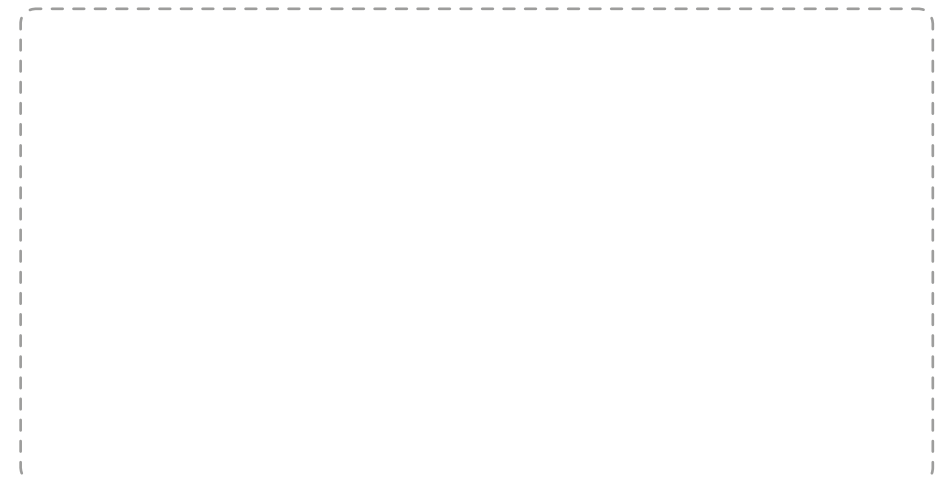

A TE VÁROSOD

Képzeld, milyen nagy a főváros, ha egyetlen kerülete is ilyen hatalmas! Legjobban mindenki azt a kicsi részét ismeri a városnak, amit naponta használ.

Te milyen útvonalakon közlekedsz a városban? Rajzold le az ott-honod, az iskolád, a kedvenc parkodat, ahova sportolni jársz, a boltot, ahol vásároltok! Írd az útvonalak mellé, hogy mivel jutsz el odáig!

A VÁROSRESZ KIALAKULÁSA

KÖZÉPKOR

Ebben az időben Pest városa még kis területen fekszik, és városfal veszi körül. A mai Ferencváros területén a korabeli feljegyzések egy Szentfalva nevű települést említenek, ahol a Duna-parton vízimalmok állnak.

1700-AS ÉVEK

Pest lakóinak száma egyre több legelőre, megművelhető szántóföldre van szükség. Mivel erre a városfalakon belül már nincs lehetőség, elkezdődik a falon kívüli területek hasznosítása, majorságok létrehozása.

1792

A városrész felveszi a Ferencváros nevet I. Ferenc király után, aki ebben az évben kezdi meg uralkodását. Pár évvel később elbontják a Pest városát körülvevő falat és az itt álló Kecskeméti kaput.

1403

1526

1700

1800

1873

1957

1990

TÖRÖK HÓDOLTSÁG

1526-ban a törökök kifosztják, és felgyújtják Szentfalvát. A település elnéptelenedik.

103. o.

REFORMKOR

1800-AS ÉVEK ELSŐ FELE

Az ipari forradalomnak köszönhetően megjelennek a gőzhajtású hajók, gőzgépek, gőzmalmok. Ferencváros a Duna közelsége miatt fontos szerepet kap az ipar és a kereskedelem fellendülésében. Megépülnek az első gyárak. Ezzel egy időben a kultúrájának is fontos központjává válik. Számos művész, író, költő otthona.

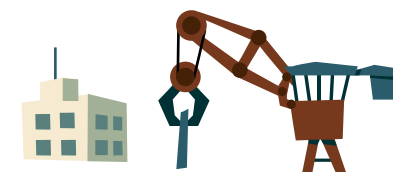
1873

Ferencváros területét sokszor sújtja árvíz, ami megnehezíti a városrész fejlődését. Az 1838-as árvíz következtében majdnem minden épület elpusztul. Ezt követően komolyabb árvízvédelmi intézkedéseket tesznek, és több helyen megemelik az utca szintjét.

1873-1900: BUDAPEST VILÁGVÁROSSÁ VÁLIK

1873-ban jön létre Budapest három város - Pest, Buda és Óbuda - egyesítésével. Pest addigi külvárosai Budapest számozott kerületei lesznek. Ferencváros a IX-es számot kapja. Lendületes fejlődésnek indul a terület. Ferencváros először Pest, majd később egész Budapest éléskamrájává válik malmaival, élelmiszer raktáraival, vágóhídjaival, a Központi Vásárcsarnokkal. Egyre több gyár települ ide. Megnyílik a MÁV Ferencvárosi pályaudvar, és egy teherpályaudvar a Duna mentén. Sorra épülnek a Pestet Budával összekötő hidak. Ebben az időben épül föl Belső-Ferencváros lakóépületeinek többsége. Ferencváros bel- és külterületein több kórház is létesül.

1957-1981 A Mária Valéria nyomortelep helyén megépül a József Attila-lakótelep.

Derítsd ki, milyen célból épültek eredetileg a nyomortelep épületei!

1990-TŐL NAPJAINKIG

A városmegújítási program megvalósítása során a rossz állapotban lévő épületeket felújítják, másokat lebontanak, és helyükre új, a mai kornak megfelelő házakat építenek. A rehabilitáció nem csak az épületekre, hanem környezetükre: az utakra és a parkokra is kiterjed. Ekkor kerül kialakításra a Duna-parton a milleniumi városrész is.

MESÉLŐ CÍMER

Csavargásaink során többször is találkoztunk az itt látható jelképpel. Szüleinktől megtudtuk, hogy ez a mi városrészünk, Ferencváros címere. **Te is láttad már valahol? Írd le, hogy hol!**

Sokat megtudhatunk Ferencváros múltjáról, ha ismerjük a címeren lévő jelképek jelentését. Gyere, és fejtsük meg együtt! **Kösd össze a magyarázó szöveget a címer megfelelő részével!**

OTTHON, VÁROS FERENCVÁROS

Címere nemcsak városoknak, de családoknak is lehet. **Milyen lenne a te családod címere? Legyen rajta minden, ami utal családod történetére, fontos számotokra, vagy jellemző rátok!**

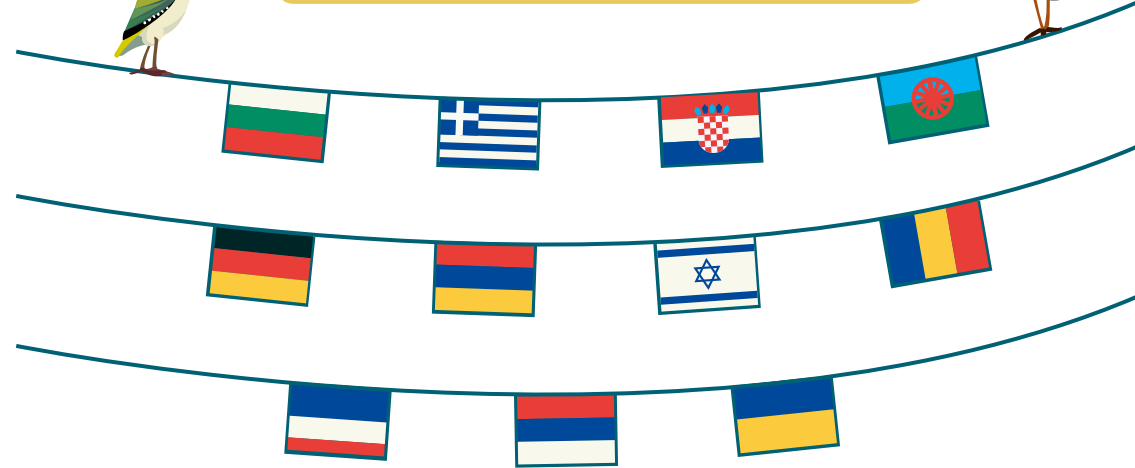

SOKSZÍNŰ VÁROS

Ferencváros területén számos nemzetiség él.

Keress meg, melyik nemzetiségnek melyik a zászlója!

görög

bolgár

horvát

zsidó

örmény

német

román

ukrán

roma

ruszin

szerb

Melyik nemzetiség telepedett le az 1950-es évek végén nagyobb számban a József Attila-lakótelep területén? Kultúrházuk ma is itt található.

Melyik nemzetiségnek van temploma a Vágóhid utcában?

Milyen emlékközpont található a Páva utcában?

A szabadságharcban való hősiességükért kiket nevezett leghűségesebb népeknek (gens fidelissima) Rákóczi Ferenc?

A te címered

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK

A VÁLTOZÓ VÁROS

Az épített örökséget mi magunk hozzuk létre: házakat építünk, utakat és tereket alakítunk ki, melyekből települések, falvak és városok lesznek. Az épített környezet azonban folyamatosan átalakul, mivel az idő múlásával változnak az emberek szokásai, igényei, lehetőségei. A változásra szükség van, de az is fontos, hogy a múltból ránk maradt emlékeket megőrizzük.

Szeretem a mai Duna-partot. A hosszan elhúzódó zöld park sok madárnak ad otthont, a városlakók pedig pihenhetnek, játszhatnak, sportolhatnak. Volt idő, amikor itt raktárépületek sokasága állt.

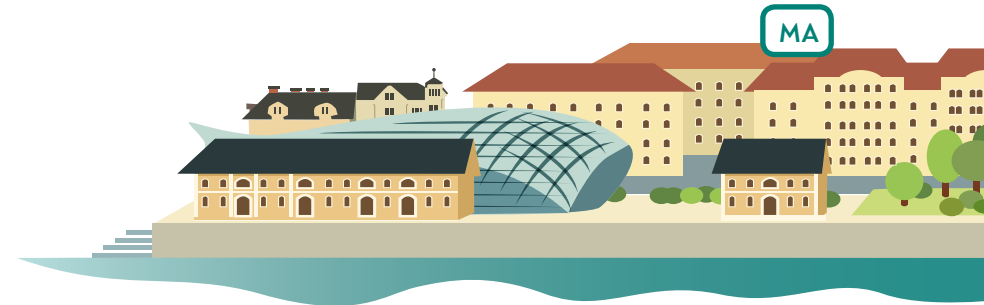
46. o., 74. o.

RÉGEN

MA

Hasonlítsd össze a két képet! Mi változott?

 Mi a változás oka? Kérj segítséget szüleidtől, nagyszüleidtől!

Neked tetszik a mai Duna-part? Mit javítanál rajta?

HOMLOKZATOK

A történelmi Ferencváros területének jelentős része 1870-1910 között épült. Az épületek, elsősorban lakóépületek, szorosan követik egymást a szűk utcák vonalán. A sűrű beépítés nem tette lehetővé, hogy az épületek tömege mozgalmas legyen. Ezért a homlokzatokat próbálták változatossá tenni különböző díszítő elemekkel.

Te milyen ablakot terveznél erre az épületre? Rajzold le! Használd az alább összegyűjtött díszítő motívumokat!

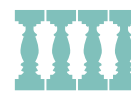
pillérek

íves tünpanon

tünpanon

ballusztrád

virágos pillérfej

állatfejes pillérfej

EGY HOMLOKZAT ÚJJÁSZÜLETÉSE

A történelem viharai során előfordult, hogy egy épületet megfosztottak eredeti díszes homlokzatától. Ilyen lecsupaszított homlokzatú épület ma is látható még sok helyen. Szerencsére van olyan homlokzat, ami visszakapta régi díszzeit. Ennek egyik legszebb példája a Bakáts téren található egykori Schöpf-Merei Kórház épülete.

Nézd meg a két homlokzatot! Mi változott? Írd le!

Azt hallottam, hogy ez a kórház sajnos bezárt. Most üresen áll. Szerinted mire lehetne használni? Adj ötleteket! -----

KEDVENC PARKJAIM TÁRSASJÁTÉK

Gyere, és látogass meg minket kedvenc parkjainkban! Amire szükséged lesz:

jóbarátok

bábuk kavicsból

dobókocka

PIKTOGRAMMAL JELÖLT MEZŐK:

A kijelölt helyen sétálttadd a kutyádat.

.....▶ Lépj előre egy mezőt!

Felszedted a szemetet.

.....▶ Dobj még egyszer!

Markusovszky tér

Szia! Megtaláltát minket? Itt ülünk a bálványfák lombjai közt. Az árnyas fák alá padok és asztalok kerültek, remek helyszín egy piknikezéshez. Csúzdázhatsz, ha van kedved, vagy pingpongozz a barátaiddal! Ebben a parkban mindenkire gondoltak, még kutyafuttatót is építettek.

Salkaházi Sára park

A régi templomkert átépítésével alakították ki a parkot. Az utcától egy szépen kidolgozott kovácsoltvas kerítés választja el. Kertjében az 1956-os forradalomra emlékeznek egy szoborcsoporttal. Ül le kicsit, és csendesedj el! Egy körből kimaradsz, utána viszont duplán számít a dobásod.

Ferenc tér

Pihenj egy kicsit a padon, közben hallgassd a Pavilon-koncertet! Csak akkor tudsz továbblépni, ha páratlant dobysz.

Haller park

Részt vettél a Tavaszünnepeken, ahova barátaiddal együtt mentetek. A következő körben mindenkinek duplán számít a dobása.

Kerekerdő park

Megérkeztél egyik kedvenc parkunkba, a Kerekerdő parkba. Itt a legjobb bújócskát játszani, hiszen rengeteg búvóhelyet lehet találni a dimbes-dombos területen, vagy a sok bokor tövében. A másik kedvencünk a fa függőhíd. Te már végigmentél rajta? Kinek a meséje ihlette a park nevét?

Haller Kemping

Biztos a sok szép zöld fa tévesztett meg, de ez a kemping területe. Lépj vissza egy kockát, és onnan folytasd az utad!

Nehru part

Melyik utat választod? Ha kikapcsolódn jöttél, akkor menj a játszótér és a sportpályák irányába, és lépj a piros színű mezőre! Ha a parkban található emlékműveket akarod végigjárni, akkor lépj a kék mezőre! Ha pedig a Bálnába jöttél egy kiállítást megnézni, lépj a sárga mezőre!

Angyal István park

Angyal István az 1956-os forradalom egyik kiemelkedő alakja volt. A forradalom leverése után halálraírték. A papírrrepülőn barátjának írt búcsúleveléből lehet olvasni egy részletet. Az 56-os forradalom hőseiről a Salkaházi Sára parkban is megemlékeznek. Ugorj oda, és nézd meg az emlékművet!

Határ úti kiserdő

Részt vettél az önkormányzat által szervezett tavaszi nagytakarításban. Ezért lépj előre két kockát!

Nagyjátászó és a Nyúldomb

Üdvözöllek a Nyúldombon! Gyere, vegyél részt te is a futóversenyen, utána átsétálunk a Nagyjátászóra. A szabadban sokkal élvezetesebb sportolni, mint egy tornateremben. Barátainkkal focizni, vagy kosarazni is gyakran jövünk ide. Télen pedig, ha esik a hó, itt a legjobb lecsúszni a szánkódombról.

KULTURÁLIS KALANDTÚRA

TÁRSASJÁTÉK

Ferencvárosban számtalan kulturális eseményen vehetsz részt. Színházak, múzeumok, kulturális központok, könyvtárak és szabadtéri fesztiválok kínálnak sok érdekes programot neked és szüleidnek is.

Gyere, tarts velünk barátaiddal a következő kulturális kalandtúrán! Keress egy dobókockát, és annyi kupakot a bábukhoz, ahányan vagytok! Cél, hogy minél több programon vegyél részt, miközben végighaladsz a pályán. Minden program 1 pontot ér.

START

1. Részt vettél a Nemzeti Színház gyerek-előadásán.

2. Elvitted kistestvéredet a Stúdió K Színház báb-előadására.

3. Hétfvégén családoddal elmentél a Művészetek Palotájában megrendezett családi délelőtti.

4. Te is oda szoktál figyelni a kerekesszékekkel közlekedőkre. Ezért nagyon tetszett a Trafó egyik előadása, mely ezzel a témával foglalkozott.

5. Mivel nagyon szeretsz táncolni, sosem hiányzol a „höcögő” magyar táncházból, amit a Ferencvárosi Művelődési Központban tartanak.

6. Osztálytársaiddal elsők letetek a Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény vetélkedőjén. Gratulálunk!

9. A Budapest Parkban elsősorban felnőtteknek szóló programok vannak. Most te is beléphetsz ide, mert ez a nap a gyerekeké. Hallgasd meg kedvenc együttesed koncertjét!

PARK

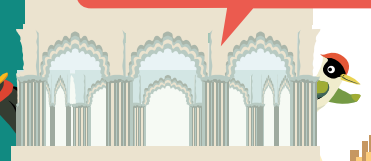

8. Megajándékoztad apukádat egy belépőjeggyel az FTC Múzeumába.

7. A Szabó Ervin Könyvtár ferencvárosi fiókjai rajzpályázatot hirdettek „kedvenc mesehősöm Lázár Ervintől” címmel. Te is a díjazottak közé kerütlél.

10. Az Iparművészeti Múzeumban születésnapi zsúron voltál. Készítettél egy gyönyörű rajzot az épület belsejéről.

11. A Bakáts Feszt (Ferencvárosi Kulturális Fesztivál) keretében meghallgattatok egy koncertet családdal a Bakáts téri templomban.

12. Családoddal elmentetek a Nemzeti Színház nyílt napjára. Amíg te a jelmezeket próbálgattad, szüleid épületsétán vettek részt.

13. Osztályoddal részt vettél a Költészet Napja alkalmából megrendezett versmondó versenyen. Mikor ünneplik ezt a napot?

14. Nyáron megismerkedtél a roma kultúrával a Roma Kulturális Fesztiválon.

15. A rádiózás történetének egyik állomására érteztél. Ha meghallgatod az LGT együttes „szól a rádió” című dalát, megtudod, hol állsz: „S a _____ úton állt egy csukott bútorszállító, És ott volt huszonháromban az első stúdió.”

CÉL

KULTÚRAKTÍV

Egyesületünk célja az épített környezet közvetítését és megismertetését célzó innovatív módszerek kidolgozása, alkalmazása és átadása. Olyan projekteket kezdeményezünk és támogatunk, amelyek fokozzák a minket körülvevő épített környezet iránti érzékenységet, a passzív szemlélődéssel szemben a kritikus, elemző befogadást és értelmezést segítik elő. Hazánkban az elsők között foglalkozunk az épített környezeti neveléssel, amely a környezeti nevelést kiegészítve és az elvárosiasodás jelenségére reflektálva vizsgálja és értelmezi a városi környezetet. Ebből a célból szakkönyveket és gyerekkönyveket publikálunk, valamint a témához kapcsolódó gyerekprogramokat és szakmai képzéseket szervezünk.

Tiéd a város című városismereti kiadványsorozatunk célja, hogy a gyerekek játékos feladatok segítségével fedezzék fel saját városukat, és komplex képet kapjanak annak történetéről, értékeiről, intézményeiről és infrastruktúrájáról. A kiadványok kiegészítik az iskolai oktatásban kevés szerephez jutó témaköröket: a helyismertetést és a helytörténetet. Emellett olyan általános, ám napjainkban nélkülözhetetlen témaköröket dolgoznak fel, mint a személyes városkép, az épített örökség, a város és a természet kapcsolata és a város működése a kereskedelemtől, ipartól, infrastruktúrától az intézményrendszeren át a kultúráig. Szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a gyerekek saját maguk alkossanak véleményt lakókörnyezetükről, képesek legyenek nézeteik megfogalmazására és közvetítésére, majd lehetőségeik szerint aktívan vegyenek részt az épített környezetük formálásában.

Már megjelent, jelenleg kapható köteteink:

Pécs gyerekeknek (magyar, angol és német kiadásban)
Sepsiszentgyörgy gyerekeknek
A pesti zsidónegyed gyerekeknek
Eger gyerekeknek
Paks gyerekeknek
Brassó gyerekeknek

Előkészületben lévő kötetek:

Gödöllő gyerekeknek
Óbuda gyerekeknek
Biatorbágy gyerekeknek

